

U S T A W A

z dnia ...

o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw^{1), 2)}

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383, 1818 i 1872) wprowadza się następujące zmiany:

1) w odnośniku nr 1 do tytułu ustawy w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt w brzmieniu:

„4) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastępującej dyrektywy 2008/99/WE i 2009/123/WE (Dz. Urz. UE L 2024/1203 z 30.04.2024 r., z późn. zm.)”;

2) w art. 171:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, wbrew zakazowi, bez wymaganego zezwolenia lub wbrew jego warunkom, wyrabia, przetwarza, gromadzi, posiada, przywozi, wywozi, posługuje się lub handluje produktem, substancją lub przyrządem wybuchowym, materiałem radioaktywnym, urządzeniem emitującym promienie jonizujące lub innym przedmiotem, lub inną substancją, która może spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób lub dla mienia w wielkich rozmiarach lub może spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, lub zniszczenie lub istotną szkodę ekosystemu lub w świecie roślinnym lub zwierzęcym, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”,

b) po § 3 dodaje się § 4–6 w brzmieniu:

¹⁾ Niniejsza ustawa wdraża postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastępująca dyrektywy 2008/99/WE i 2009/123/WE (Dz. Urz. UE L 2024/1203 z 30.04.2024 r. z późn. zm.).

²⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ustawę z dnia 16 marca 1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki, ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, ustawę z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ustawę z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze, ustawę z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin, ustawę z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych, ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne i ustawę z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych.

„§ 4. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 3 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 2 lat do 15.

§ 5. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 3 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 6. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 5 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

3) w art. 181 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, chwytą, zabija lub rani okaz lub okazy zwierząt, niszczy, zrywa lub uszkadza okaz lub okazy roślin albo grzybów lub niszczy albo powoduje znaczne pogorszenie stanu siedliska zwierząt, roślin lub grzybów albo siedliska przyrodniczego,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega także ten, kto niezależnie od miejsca czynu, wbrew przepisom chwytą, zabija lub rani okaz lub okazy zwierząt, niszczy, zrywa lub uszkadza okaz lub okazy roślin albo grzybów, pozostających pod ochroną gatunkową lub niszczy albo powoduje znaczne pogorszenie stanu siedliska takich zwierząt, roślin lub grzybów.”;

4) w art. 182:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto zanieczyszcza wodę, powietrze lub powierzchnię ziemi materiałem, w tym materiałem radioaktywnym, substancją, w tym substancją radioaktywną, lub powoduje emisję promieniowania jonizującego – w takiej ilości lub w takiej postaci, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka, spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie lub istotną szkodę ekosystemu lub w świecie roślinnym lub zwierzęcym,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Tej samej karze podlega, kto do wody, powietrza lub powierzchni ziemi wprowadza energię, pole elektromagnetyczne, hałas lub światło, w takiej ilości lub w takiej postaci, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka, spowodować

istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, lub zniszczenie lub istotną szkodę ekosystemu lub w świecie roślinnym lub zwierzęcym.”,

c) w § 2 po wyrazach „określonego w § 1” dodaje się wyrazy „lub 1a”,

d) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”,

e) w § 3 po wyrazach „określony w § 1” dodaje się wyrazy „lub 1a”;

5) w art. 183:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto wbrew przepisom składa, magazynuje, usuwa, przetwarza, zbiera, unieszkodliwia, transportuje odpady lub substancje albo dokonuje odzysku odpadów lub substancji w takich warunkach lub w taki sposób, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka, spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, lub zniszczenie lub istotną szkodę ekosystemu lub w świecie roślinnym lub zwierzęcym,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.”,

b) po § 4 dodaje się § 4a w brzmieniu:

„§ 4a. Kto transportuje odpady wbrew przepisom rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2024/1157, w ilości większej niż znikoma,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”,

c) § 5a i § 6 otrzymują brzmienie:

„§ 5a. Karze określonej w § 5 podlega, kto wbrew przepisom porzuca, składa, magazynuje, usuwa, przetwarza, zbiera, unieszkodliwia lub transportuje odpady niebezpieczne albo porzuca odpady niebezpieczne w miejscu nieprzeznaczonym do ich składowania lub magazynowania.

§ 6. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1–5a działa nieumyślnie,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

6) w art. 184:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto wyrabia, produkuje, przetwarza, transportuje, przywozi z zagranicy, wywozi za granicę, gromadzi, składa, przechowuje, posiada, wykorzystuje, posługuje się, usuwa, porzuca lub pozostawia bez właściwego zabezpieczenia

materiał jądrowy, materiał promieniotwórczy, substancję promieniotwórczą albo inne źródło promieniowania jonizującego lub posługuje się nimi, w takich warunkach lub w taki sposób, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka, spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, lub zniszczenie lub istotną szkodę ekosystemu lub w świecie roślinnym lub zwierzęcym,
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”,

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 3 jest śmierć człowieka sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

7) w art. 185:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 181 § 2 lub 3, art. 182 § 1, 1a lub 3, art. 183 § 1, 3 lub 4a lub w art. 184 § 1 lub 2 jest zniszczenie lub istotna szkoda ekosystemu lub w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca
podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 183 § 5 lub 5a jest zniszczenie lub istotna szkoda ekosystemu lub w świecie roślinnym lub zwierzęcym lub istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca
podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

c) § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1, 1a lub 3, art. 183 § 1 lub 3 lub w art. 184 § 1 lub 2 jest ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka, sprawca
podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1, 1a lub 3, art. 183 § 1, 3, 5 lub 5a lub w art. 184 § 1 lub 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

8) w art. 186 § 1 wyrazy „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5” zastępuje się wyrazami „podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

Art. 2. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636, 718 i 1366 oraz z 2026 r. poz. 187 i 421) w art. 19 ust. 1 wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w pkt 2 po wyrazach:
 - a) „art. 167,” dodaje się wyrazy „art. 171 § 1-3, 5 i 6,”
 - b) „art. 173 § 1 i 3,” dodaje się wyrazy „art. 183, art. 184 § 1, 2 i 4, art. 185,”;
- 2) po pkt 2b dodaje się pkt 2c w brzmieniu:

„2c) określonych w art. 36 i art. 36a ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2022 r. poz. 1816);”.

Art. 3. W ustawie z dnia 16 marca 1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki (Dz. U. z 2024 r. poz. 1786) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 35a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Kto usuwa ze statku substancje objęte załącznikami: I (oleje), II (szkodliwe substancje ciekłe przewożone luzem), III (substancje szkodliwe przewożone morzem w opakowaniach), IV (ścieki ze statków) i V (odpady ze statków) do Konwencji MARPOL lub pozostałości pochodzące z systemów oczyszczania gazów spalinowych, o których mowa w art. 2 dyrektywy 2005/35/WE, w takiej ilości lub takiej postaci, że może to doprowadzić do pogorszenia jakości wody, zagrażać życiu lub zdrowiu wielu osób lub spowodować rozległe szkody lub zniszczenie w środowisku morskim,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;
- 2) po art. 35a dodaje się art. 35b i art. 35c w brzmieniu:

„Art. 35b. Kto prowadzi recykling statków objętych rozporządzeniem 1257/2013, jeżeli taki czyn nie jest zgodny z wymogami, o których mowa w art. 6 ust. 2 lit. a) tego rozporządzenia,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 35c. 1. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 35a ust. 1 lub art. 35b jest zniszczenie lub rozległa szkoda dla ekosystemu, wartości środowiskowej lub dla siedliska na terenie chronionym, lub długotrwała szkoda dla jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

2. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 35a ust. 2 jest zniszczenie lub rozległa szkoda dla ekosystemu, wartości środowiskowej lub dla siedliska na terenie chronionym, lub długotrwała szkoda dla jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

3) w art. 36aa ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Jeżeli armator statku objętego rozporządzeniem 1257/2013 eksploatuje statek bez ważnego świadectwa inwentaryzacji, o którym mowa w art. 9 rozporządzenia 1257/2013,

podlega karze pieniężnej do wysokości 600 000 SDR.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647, 1080, 1812 i 1863 oraz z 2026 r. poz. 176 i 426) po art. 329 dodaje się art. 329a i 329b w brzmieniu:

„Art. 329a. 1. Kto eksploatuje lub zamyka instalację – w której prowadzona jest działalność negatywnie oddziaływająca na środowisko lub w której przechowywane lub stosowane są niebezpieczne substancje lub mieszaniny – w sposób, który może zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub może spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub istotne zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym albo innym ekosystemie,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest zniszczenie lub rozległa szkoda dla ekosystemu, wartości środowiskowej lub dla siedliska na terenie chronionym, lub długotrwała szkoda dla jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

4. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

5. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 2 jest zniszczenie lub rozległa szkoda dla ekosystemu, wartości środowiskowej lub dla siedliska na terenie chronionym, lub długotrwała szkoda dla jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

6. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 2 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 329b. 1. Kto wykonuje prace budowlane, montuje instalacje lub systemy lub realizuje interwencje w otoczeniu naturalnym i krajobrazie, które podlegają ocenie oddziaływania na środowisko, bez wymaganego zezwolenia i w taki sposób, że może to

zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub może spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub istotne zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym albo innym ekosystemie,

podlega karze od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest zniszczenie lub rozległa szkoda dla ekosystemu, wartości środowiskowej lub dla siedliska na terenie chronionym, lub długotrwała szkoda dla jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

3. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2024 r. poz. 1822) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) do tytułu ustawy dodaje się odnośnik nr 1 w brzmieniu:

„1) Niniejsza ustawa wdraża postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastępującej dyrektywy 2008/99/WE i 2009/123/WE (Dz. Urz. UE L 2024/1203 z 30.04.2024 r., z późn. zm.)”;
- 2) art. 7a otrzymuje brzmienie:

„7a. W przypadku określonym w art. 4a wobec podmiotu zbiorowego sąd orzeka karę pieniężną w wysokości od 10 000 do 200 000 000 złotych, nie wyższą jednak niż 5% przychodu osiągniętego w roku obrotowym, w którym popełniono czyn zabroniony będący podstawą odpowiedzialności podmiotu zbiorowego.”;
- 3) w art. 16 w ust. 1 w pkt 8:
 - a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„przeciwko środowisku, określone w:”;
 - b) lit. a i b otrzymują brzmienie:

„a) art. 171 oraz rozdziale XXII Kodeksu karnego,
b) art. 31–34, art. 36 i art. 36a ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2022 r. poz. 1816),”;
 - c) lit. d-m otrzymują brzmienie:

„d) art. 58–61 i art. 64 ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2022 r. poz. 546),

- e) art. 37b ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 416),
- f) art. 127a–art.128c ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 13 i 426),
- g) art. 52, art. 52a i art. 53 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2065 oraz z 2025 r. poz. 1863),
- h) art. 35a i art. 35b ustawy z dnia 16 marca 1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki (Dz. U. z 2024 r. poz. 1786),
- i) art. 329a i 329b ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- j) art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2026 r. poz. 69),
- k) art. 75c ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2024 r. poz. 630 oraz z 2025 r. poz. 1168, 1697 i 1709),
- l) art. 473a ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960 i 1535 oraz z 2026 r. poz. 445),
- m) art. 34 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1589 oraz z 2025 r. poz. 1795).”.

Art. 6. W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 13 i 426) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 5 po pkt 29 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 30 w brzmieniu:
„30) ekosystem – dynamiczny zespół roślin, zwierząt, grzybów i mikroorganizmów oraz ich nieożywione środowisko, wspólnie tworzące jednostkę funkcjonalną, i obejmuje siedliska przyrodnicze, siedliska gatunków i populacje gatunków.”;
- 2) w art. 127a:
 - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Kto, wbrew przepisom, wchodzi w posiadanie okazu lub okazów roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”,
 - b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
„1a. Tej samej karze podlega kto wbrew przepisom zbywa lub oferuje do sprzedaży okaz lub okazy roślin, zwierząt, grzybów objętych ochroną gatunkową.”,
 - c) w ust. 2 po wyrazach „czynu określonego w ust. 1” dodaje się wyrazy „lub 1a”;

- 3) po art. 127a dodaje się art. 127b w brzmieniu:

„Art. 127b. 1. Kto płoszy lub niepokoi gatunki zwierząt wymienione w załączniku II lit. a do dyrektywy 92/43/EWG na obszarze chronionym, jeśli zagraża to albo może zagrażać tym zwierzętom,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.”;

- 4) w art. 128a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Kto handluje lub przywozi z zagranicy okaz lub okazy gatunków podlegających ochronie na podstawie przepisów rozporządzenia Rady 338/97,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

- 5) po art. 128a dodaje się art. 128b i art. 128c w brzmieniu:

„Art. 128b. 1. Kto wprowadza na rynek Unii Europejskiej lub udostępnia na tym rynku lub wywozi z tego rynku towary lub produkty z naruszeniem zakazu określonego w art. 3 rozporządzenia (UE) 2023/1115, w liczbie większej niż znikoma,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 128c. 1. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 127a ust. 1 lub 1a, art. 127b ust. 1, art. 128a ust. 1 lub art. 128b ust. 1 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

2. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 127a ust. 2, art. 128a ust. 2 lub art. 128b ust. 2 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2022 r. poz. 1816) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 36 otrzymuje brzmienie:

„Art. 36. 1. Kto wbrew ograniczeniom określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 26 ust. 1 produkuje, wprowadza do obrotu, wywozi lub stosuje substancję stwarzającą zagrożenie, mieszaninę stwarzającą zagrożenie lub wyrób zawierający taką substancję lub mieszaninę,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Tej samej karze podlega, kto wbrew przepisom tytułu VII i VIII rozporządzenia nr 1907/2006 produkuje, wprowadza do obrotu, wywozi lub stosuje substancję – w jej postaci własnej, jako składnik mieszaniny lub w wyrobie – w stosunku do której w załączniku XVII do tego rozporządzenia zostało określone ograniczenie, albo czyni to wbrew ograniczeniu ustalonym w tym załączniku lub w przepisach wydanych na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy.

3. Karze określonej w ust. 1 podlega, kto produkuje, wprowadza do obrotu, wywozi lub stosuje substancję stwarzającą zagrożenie, mieszaninę stwarzającą zagrożenie lub wyrób zawierający taką substancję lub mieszaninę, wbrew przepisom rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 lub wymienioną w załączniku I do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1021.

4. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1–3 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

5. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1–3 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

6. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1–3 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

7. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 6 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

8. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 6 jest śmierć człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

2) po art. 36 dodaje się art. 36a w brzmieniu:

„Art. 36a. 1. Kto produkuje, stosuje, składa, przywozi lub wywozi rtęć, związki rtęci, mieszaniny rtęci lub produkty z dodatkiem rtęci wbrew przepisom rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/852,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

3. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

4. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

5. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 4 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

6. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 4 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2026 r. poz. 69) w art. 176 wprowadza się następujące zmiany:

1) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Kto bez wymaganej koncesji lub zatwierdzonego projektu robót geologicznych lub z naruszeniem określonych w nich warunków, podejmując, wykonując lub kończąc działalność w zakresie:

- 1) poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin albo poszukiwania lub rozpoznawania kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- 2) wydobywania kopalin ze złóż;
- 3) podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji albo podziemnego składowania odpadów, albo podziemnego składowania dwutlenku węgla;

- czyni to w sposób, który może zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka, spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie lub istotną szkodę ekosystemu lub w świecie roślinnym lub zwierzęcym, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

2) uchyla się ust. 2;

3) po ust. 2 dodaje się ust. 2a i 2b w brzmieniu:

„2a. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

2b. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.”;

4) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do lat 2.”;

5) dodaje się ust. 4 i 5 w brzmieniu:

„4. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 3 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

5. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 3 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”.

Art. 9. W ustawie z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2024 r. poz. 630 oraz z 2025 r. poz. 1168, 1697 i 1709) w art. 75c wprowadza się następujące zmiany:

1) ust. 1–3 otrzymują brzmienie:

„1. Kto wytwarza, konfekcjonuje lub wprowadza do obrotu środek ochrony roślin, który nie został dopuszczony do stosowania w żadnym państwie członkowskim Unii Europejskiej, lub produkt, który imituje środek ochrony roślin, lub podrobiony środek ochrony roślin, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Tej samej karze podlega, kto przemieszcza lub składa środek ochrony roślin, który nie został dopuszczony do stosowania w żadnym państwie członkowskim Unii Europejskiej, lub produkt, który imituje środek ochrony roślin, lub podrobiony środek ochrony roślin.

3. Karze określonej w ust. 1 podlega, kto stosuje środek ochrony roślin, który nie został dopuszczony do stosowania w żadnym państwie członkowskim Unii Europejskiej, lub produkt, który imituje środek ochrony roślin, lub podrobiony środek ochrony roślin.”;

2) po ust. 3 dodaje się ust. 3a–3e w brzmieniu:

„3a. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1–3 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

3b. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1–3 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

3c. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1–3 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3d. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 3c jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

3e. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 3c jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

3) ust. 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„4. Karze, o której mowa w ust. 1–3e, nie podlega ten, kto wytwarza środek ochrony roślin, który nie został dopuszczony do stosowania w żadnym państwie członkowskim Unii Europejskiej, w ramach prac nad nowymi środkami ochrony roślin.

5. Karze, o której mowa w ust. 2 lub ust. 3c, nie podlega ten, kto:

1) przemieszcza lub przechowuje środek ochrony roślin, który nie został dopuszczony do stosowania w żadnym państwie członkowskim Unii Europejskiej, w celu jego unieszkodliwienia;

2) przechowuje środki ochrony roślin, o których mowa w art. 25 ust. 3 pkt 3.”.

Art. 10. W ustawie z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (Dz. U. z 2020 poz. 2065 oraz z 2025 r. poz. 1863) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 52 otrzymuje brzmienie:

„Art. 52. 1. Kto, wbrew zakazom lub bez dochowania warunków, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/590, produkuje, przywozi, wywozi, wprowadza do obrotu, stosuje, wykorzystuje lub uwalnia substancje zubożające warstwę ozonową lub produkty i urządzenia zawierające substancje zubożające warstwę ozonową lub od nich uzależnione,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

4. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 2 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

2) po art. 52 dodaje się art. 52a w brzmieniu:

„Art. 52a. 1. Kto, wbrew zakazom lub bez dochowania warunków, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/573, produkuje, przywozi, wywozi, wprowadza do obrotu, stosuje, wykorzystuje lub uwalnia fluorowane gazy cieplarniane lub produkty i urządzenia zawierające fluorowane gazy cieplarniane lub od nich uzależnione,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie

roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

4. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 2 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”.

Art. 11. W ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960 i 1535 oraz z 2026 r. poz. 445) po art. 473 dodaje się art. 473a w brzmieniu:

„Art. 473a. 1. Kto wbrew przepisom pobiera wody powierzchniowe lub wody podziemne w sposób, który może powodować znaczną szkodę dla stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych lub dla stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

3. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”.

Art. 12. W ustawie z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1589 oraz z 2025 r. poz. 1795) w art. 34 po ust. 2 dodaje się ust. 2a–2d w brzmieniu:

„2a. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

2b. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

2c. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 2 jest nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu lub nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalne albo długotrwałe istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2d. Jeżeli następstwem czynu określonego w ust. 2 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”.

Art. 13. Do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 5 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 14. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Opracowano pod względem prawnym, legislacyjnym i redakcyjnym

Zastępca Dyrektora Departamentu Legislacyjnego

Monika Walewska

/podpisano elektronicznie/

Uzasadnienie

1. Potrzeba i cel przyjęcia projektowanej ustawy.

Projekt ustawy ma na celu pełne wdrożenie postanowień Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastępującej dyrektywy 2008/99/WE i 2009/123/WE, a ponadto ma na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska naturalnego. W świetle kryzysu klimatycznego i bioróżnorodności, przestępstwa przeciwko środowisku stanowią jedno z najpoważniejszych zagrożeń globalnych. Degradacja środowiska stanowi nie tylko zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego, ale również stworzyła przestrzeń do nadużyć i działań przestępczych związanych m. in. z nieodpowiednim gospodarowaniem odpadami. W ostatnim czasie obserwowany jest wzrost liczby przestępstw przeciwko środowisku, także o charakterze transgranicznym, wykraczających poza granice państw członkowskich, w których są popełniane. Takie przestępstwa stanowią zagrożenie dla środowiska i w związku z tym wymagają stosownej i skutecznej reakcji, wiążącej się często z koniecznością efektywnej współpracy transgranicznej. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 wprowadziła i ujednoliciła nowe definicje przestępstw, co przyczyni się do skutecznej walki z przestępczością środowiskową na terenie całej Unii Europejskiej, z uwagi na m. in. spełnienie wymogu podwójnej karalności. Wdrożenie postanowień dyrektywy ułatwi również polskim organom ścigania współpracę z innymi organami ścigania w krajach UE. Ponadto wspólne unijne standardy co do wysokości kar za przestępstwa środowiskowe sprawią, że przestępcy nie będą mogli uciekać z działalnością do krajów o łagodniejszych karach.

2. Przedstawienie rzeczywistego stanu w dziedzinie, która ma być unormowana.

Dotychczasowe sankcje w polskim prawie nie były wystarczająco odstrasżające ani proporcjonalne do skali szkód wyrządzanych i zysków osiągniętych przez sprawców. Nowa dyrektywa obliguje państwa członkowskie do wprowadzenia skutecznych mechanizmów karnych, w tym surowszych kar za przestępstwa kwalifikowane, co znajduje odzwierciedlenie w poniższym projekcie. Dyrektywa wymaga penalizacji około 20 kategorii czynów, w tym takich, które w Polsce są obecnie traktowane jako wykroczenia lub delikty administracyjne. Przy tym dyrektywa nie wskazuje, czy znamiona takich przestępstw mają znaleźć się w kodeksach karnych, czy w innych ustawach, gdyż to zależy od krajowych systemów prawa karnego.

3. Omówienie poszczególnych przepisów projektu.

1) Zmiany w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383, 1818 i 1872).

Konieczność modyfikacji odnośnika nr 1 do tytułu ustawy jest związana z faktem, że projekt ma za zadanie wdrożenie do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastępującej dyrektywy 2008/99/WE i 2009/123/WE (Dz. Urz. UE L 2024/1203 z dnia 30 kwietnia 2024 r. z późn. zm.), dalej: „dyrektywa”.

Projektowane brzmienie art. 171 k.k. stanowi implementację art. 3 ust. 2 lit. b) dyrektywy, który zobowiązuje państwa członkowskie do penalizacji wprowadzania do obrotu – wbrew zakazowi lub innemu wymogowi mającemu na celu ochronę środowiska – produktu, którego użycie na dużą skalę, mianowicie użycie produktu przez wielu użytkowników, bez względu na ich liczbę, powoduje zrzut, emisję lub wprowadzenie pewnej ilości materiałów lub substancji, energii lub promieniowania jonizującego do powietrza, powierzchni ziemi lub wody oraz powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, powierzchni ziemi lub wody, lub znaczną szkodę dla ekosystemu, zwierząt lub roślin. W tym celu projektodawca zdecydował się na wykorzystanie już istniejących przepisów i zamiast tworzenia nowego typu czynu zabronionego – modyfikację dyspozycji obowiązującego art. 171 k.k. Zabieg taki pozwala na uniknięcie niepotrzebnej fragmentacji systemu prawnego poprzez wprowadzenie zbędnej kazuistyki oraz ograniczenie krzyżowania się zakresów czynów zabronionych, bowiem ewentualny nowy typ przestępstwa musiałby powielać zarówno zagrożenie karą, jak i zasadniczą część przesłanek już istniejącego czynu z art. 171 k.k.

W celu poprawnego wdrożenia wymogów dyrektywy nie jest niezbędne powtarzanie jej przepisów, bowiem jest ona wiążąca co do określonego rezultatu, państwa członkowskie mają zaś swobodę w wyborze najwłaściwszej formy i środka do osiągnięcia tego skutku. Dlatego też projektodawca posłużył się terminologią charakterystyczną dla krajowego porządku prawnego, stosowaną także w innych przepisach części szczególnej k.k.

Konieczność wprowadzenia dodatkowych form popełnienia przestępstwa określonego w art. 171 k.k. (projektowane § 4–6) także podyktowana jest wymogami dyrektywy. I tak, konieczność wprowadzenia typu kwalifikowanego (§ 4) wynika z art. 5 ust. 1 lit. a) w zw. z art. 3 ust. 2 lit b) dyrektywy, choć w celu zapewnienia spójności z innymi przepisami części

szczególnej k.k. (art. 140 § 2, art. 163 § 3 i 4, art. 165 § 3 i 4, art. 166 § 3, art. 173 § 3 i 4) projektodawca, obok wymaganego przez przepis dyrektywy następstwa w postaci śmierci człowieka, wprowadził także znamię ciężkiego uszczerbku na zdrowiu wielu osób. Z tych samych przyczyn zagrożenie karą za projektowany w § 4 typ kwalifikowany zostało określone jako kara pozbawienia wolności od 2 do 15 lat, pomimo iż art. 5 ust. 1 lit. a) w zw. z art. 3 ust. 2 lit b) dyrektywy wymaga, aby maksymalne zagrożenie karą było nie niższe niż 10 lat pozbawienia wolności. Przypomnieć tu jednak należy, że dyrektywa wprowadza w zakresie wymiaru kary jedynie wymogi minimalne, zaś prawodawca krajowy ma możliwość wprowadzenia dalej idących rozwiązań.

Konieczność wprowadzenia karalności formy nieumyślnej wynika z kolei z art. 3 ust. 4 w zw. z ust. 2 lit. b) dyrektywy. Wskazać należy, że polska wersja językowa dyrektywy opublikowana w Dzienniku Urzędowym UE zwiera błąd w art. 3 ust. 4, wskazując, że ma on zastosowanie do art. 3 „ust. 2 lit. a) d), f), g), i) – q), r) ppkt (ii), lit. s) oraz t)”. Tymczasem porównanie dowolnej innej wersji językowej tego aktu jasno pokazuje, że przepis ten winien był być zredagowany w następującej formie: „ust. 2 lit. a) – d), f), g), i) – q), r) ppkt (ii), lit. s) oraz t)”, tj. obejmującej także lit. b) i c). Pominięcie form nieumyślnych w przepisach implementujących art. 3 ust. 2 lit. b) oraz art. 3 ust. 2 lit c) stanowiłoby zatem niewłaściwą implementację i niewątpliwie spotkałoby się z reakcją Komisji Europejskiej w postaci wszczęcia postępowania naruszeniowego przeciwko Polsce.

Wreszcie wprowadzenie typu kwalifikowanego względem formy nieumyślnej popełnienia omawianego przestępstwa, zagrożonego maksymalną karą przynajmniej 5 lat pozbawienia wolności, a wyróżnionego ze względu na następstwo w postaci śmierci człowieka (także tu uzupełnionego także o ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób), stanowi wykonanie art. 5 ust. 2 lit c) w zw. z art. 3 ust. 4 w zw. z art. 3 ust. 2 lit b) dyrektywy.

Poczynić w tym miejscu należy uwagę o charakterze przekrojowym. Projektodawca posłużył się występującą już dotychczas w kodeksie karnym formułą „woda, powietrze lub powierzchnia ziemi” (art. 182 § 1, art. 183 § 1, art. 184 § 1, art. 185 § 1), pomimo iż dyrektywa w przepisie art. 3 ust. 2 stosuje formułę „powietrza, gleby lub wody”. Wskazać zatem trzeba, że pojęcie „gleby” w krajowym porządku prawnym zawiera się w pojęciu „powierzchni ziemi”. Zgodnie bowiem z art. 3 pkt 25 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r., poz. 647) przez powierzchnię ziemi rozumie się „ukształtowanie terenu, glebę, ziemię oraz wody gruntowe”. Przepis ten w dalszej swojej treści wskazuje na

rozdzielenie pomiedzy gleba i ziemia, co jednak istotne, oba te pojecia (jak rowniez ukszaltowanie ternu i wody gruntowe) znajduja sie w zakresie definicji powierzchni ziemi.

Na zasadnosc stosowania definicji wynikajacej z art. 3 pkt 25 Prawa ochrony srodowiska wskazuja przedstawiciele doktryny prawa³. Dlatego tez zarowno w projektowanych przepisach kodeksu karnego, jak i w pozakodeksowych przepisach o charakterze prawnokarnym projektodawca zdecydowal sie posluzyc odwoaniem do powierzchni ziemi, nie za gleby.

Zmiany proponowane do art. 181 k.k. stanowia po pierwsze implementacje art. 3 ust. 2 lit. n) dyrektywy w zakresie gatunkow chronionych. Ze wzgledu na wzelniej istniejacy zakres penalizacji art. 181 § 2 i 3 k.k., projektodawca zdecydowal sie na pozostawienie tych przepisow w Kodeksie i dostosowanie ich zakresu do wymogow dyrektywy. Regulacje Kodeksu karnego beda zatem dotyczyc dzialan bezposrednio ingerujacych w gatunki objete ochrona w ich srodowisku naturalnym, tj. zabijanie/niszczenie, chwytanie/zrywanie, ranienie/uszkodzenie. Czyny zabronione zwiazane z dzialaniami nastepczymi, tj. juz po usunieciu okazow chronionych ze srodowiska, takie jak wchodzenie w ich posiadanie czy handel nimi zostana spenalizowane w znowelizowanym art. 127a ustawy o ochronie przyrody, ktory takze juz wzelniej przewidywal pewne rozwiazania dotyczace tego typu czynow.

Jednoczesnie konieczna byla zasygnalizowana juz korekta jezykowa znamion czynow z art. 181 § 2 i 3 k.k. Obecnie przepisy te stanowia bowiem m.in. o „niszczeniu lub uszkodzeniu zwierzat”. Terminologia taka stosowana jest wzgledem rzeczy i jest nieadekwatna do istot zywych, jakimi sa zwierzeta, nie jest takze zgodna z przekrojowym celem dereifikacji zwierzat wynikajacym z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierzat (Dz. U. z 2023 r., poz. 1580). Proponuje sie zatem posluzenie sie bardziej adekwatna siatka pojeciowa odwoujaca sie do zabijania lub ranienia zwierzat, pozostawiajac dotychczasowe przeslanki w odniesieniu do roslin i grzybow.

Po drugie projektowane brzmienie art. 181 § 2 i 3 k.k. stanowic bedzie implementacje art. 3 ust. 2 lit. q) dyrektywy w zakresie ochrony siedlisk przyrodniczych. Podobnie jak w przypadku zwierzat, roslin i grzybow objetych ochrona, utrzymanie tych rozwiazan w kodeksie

³ J. Majewski (red.), Kodeks karny. Komentarz, LEX/el. 2024, komentarz do art. 182, pkt 9; W. Wrobel, A. Zoll (red.), Kodeks karny. Czesc szczegolna. Tom II. Czesc I. Komentarz do art. 117-211a, LEX/el. 2017, komentarz do art. 182, pkt. 7; J. Kulesza (red.), Kodeks karny.

Komentarz, LEX/el. 2025, komentarz do art. 182, pkt. 2.

karnym pozwoli na uniknięcie wątpliwości co do ich intertemporalnego obowiązywania i zakresu penalizacji, które mogłyby się pojawić w przypadku przeniesienia ich do ustawy o ochronie przyrody. Z podobnych przyczyn, choć art. 3 ust. 2 lit q) dyrektywy odnosi się wprost jedynie do „siedliska na obszarze chronionym”, projektodawca zdecydował się na utrzymanie istniejącej dotychczas analogicznej ochrony siedlisk gatunków chronionych położonych także poza obszarem chronionym (art. 181 par. 3 in fine k.k.).

Projektowane rozwiązania w odniesieniu do siedlisk zwierząt, roślin lub grzybów oraz siedlisk przyrodniczych stanowiąc będą rozszerzenie zakresu penalizacji względem stanu dotychczasowego. Karze podlegać będzie bowiem każde znaczne pogorszenie stanu siedliska, nie tylko takie, które ma charakter jego uszkodzenia. Dla przypisania odpowiedzialności nie będzie także konieczne wykazanie spowodowania „istotnej szkody”.

Pozostała część normatywna art. 3 ust. 2 lit. q) dyrektywy, odnosząca się do penalizacji niepokojenia gatunków chronionych, została zawarta w projektowanym art. 127b ustawy o ochronie przyrody.

Interwencji legislacyjnej wymagało także przewidziane w art. 181 § 2 k.k. zagrożenie karą, określone dotąd jako grzywna, ograniczenie wolności albo pozbawienie wolności od 3 miesięcy do lat 5. Takie zagrożenie karą, wprowadzone ma mocy ustawy z dnia 22 lipca 2022 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania przestępczości środowiskowej (Dz. U. poz. 1726), jest obce systematyce kar przyjętych w Kodeksie karnym. Podkreślić należy, że jedyny inny przepis zawierający tego typu zagrożenie karą to art. 186 § 1 k.k., gdzie została ona wprowadzona tą samą ustawą. Tymczasem Kodeks co do zasady posługuje się zamiast tego zagrożeniem karą w postaci pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. W celu zapewnienia wewnętrznej spójności aktu prawnego zasadne jest dostosowanie wymiaru kary do tej systematyki kar i wprowadzenie w omawianym przepisie kary od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności. Podkreślić trzeba, że takie zagrożenie karą w dalszym ciągu pozwala sądowi na wymierzenie kary wolnościowej (grzywny albo ograniczenia wolności) w miejsce pozbawienia wolności, na mocy art. 37a k.k.

Projektowane zmiany w art. 182 k.k. stanowią implementację art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy. Dyrektywa wprowadza rozróżnienie pomiędzy materiałem i substancją, stąd, w celu uniknięcia zarzutu niepełnej implementacji, do przepisu wprowadza się oba te pojęcia. Dodanie tytułem przykładu substancji i materiałów radioaktywnych ma na celu rozwianie

wątpliwości czy znajdują się one w zakresie omawianej normy i uspoźnienie regulacji z art. 171 k.k.

Motyw 15 dyrektywy, bezpośrednio odnoszący się do jej art. 3 ust 2 lit a), zawiera wyjaśnienie, co prawodawca unijny rozumie pod pojęciem „energii”. Zgodnie z nim, „energią” jest m.in. „ciepło, źródła energii cieplnej, hałas, w tym hałas podwodny, oraz inne źródła energii akustycznej, wibracje, pola elektromagnetyczne, energia elektryczna lub światło”. Podkreślenia wymaga jednak, że hałas (dźwięk) jest jedynie falą rozchodzącą się w ośrodku (choć może ona oczywiście być nośnikiem energii kinetycznej), zaś światło ma dwoistą, korpuskularno-falową naturę, samo pole elektromagnetyczne także energią nie jest. Zgodnie z zasadą określoności prawa karnego, niewłaściwe byłoby zatem posłużenie się jedynie wskazanym w art. 3 ust. 1 lit a) dyrektywy pojęciem „energii”, bowiem jego rozumienie w języku polskim (oraz fizyce) odbiega od autonomicznej definicji unijnej wskazanej w motywie 15 dyrektywy. Dlatego też konieczne było dodanie do art. 182 k.k. § 1a, który obejmowałby wszystkie te inne przypadki zanieczyszczenia wody, powietrza lub powierzchni ziemi. Konsekwencją tej zmiany jest także konieczność dodania § 1a do nieumyślnej formy popełnienia przestępstwa stypizowanej w art. 182 § 2 k.k. oraz typu kwalifikowanego stypizowanego w art. 182 § 3 k.k.

Dodanie nowego § 2a stanowi wdrożenie art. 5 ust. 2 lit c) w zw. z art. 3 ust. 4 w zw. z art. 3 ust. 2 lit a) dyrektywy, który wymaga, aby popełnienie przestępstwa w formie nieumyślnej, ale ze skutkiem w postaci śmierci człowieka, zagrożone było karą, której górna granica wynosi przynajmniej 5 lat pozbawienia wolności. W celu zachowania spójności części szczególnej kodeksu, podobnie jak powyżej, w ramach tego typu kwalifikowanego przewidziano także przesłankę ciężkiego uszczerbku na zdrowiu wielu osób.

Zmiany proponowane w art. 183 k.k. stanowią wdrożenie art. 3 ust. 2 lit. f) i g) dyrektywy. Przepisy te dotyczą 3 różnych konfiguracji działania sprawcy i przedmiotu wykonawczego, ale ich cechą wspólną jest to, że dotyczą postępowania z odpadami. I tak, zakresem penalizacji należy objąć 3 sytuacje: 1) zbieranie, transport lub przetwarzanie odpadów, nadzór nad tymi działaniami oraz późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów, jeśli powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób, lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, powierzchni ziemi lub wody, lub znaczną szkodę dla ekosystemu, zwierząt lub roślin (art. 3 ust. 2 lit f pkt ii), 2) zbieranie, transport lub przetwarzanie odpadów niebezpiecznych, nadzór nad tymi działaniami oraz późniejsze postępowanie z miejscami

unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych (art. 3 ust. 2 lit. f pkt i), 3) przemieszczanie odpadów z naruszeniem art. 2 pkt 26 rozporządzenia 2024/1157, nawet jeśli dotyczy odpadów innych niż niebezpieczne, i bez konieczności spełnienia przesłanki powodowania lub możliwości spowodowania śmierci lub poważnego uszkodzenia ciała osób lub znacznej szkody dla jakości powietrza, powierzchni ziemi lub wody, lub znacznej szkody dla ekosystemu, zwierząt lub roślin (art. 3 ust. 2 lit. g).

Konieczne było więc w szczególności rozszerzenie katalogu przesłanek bezprawnego postępowania z odpadami niebezpiecznymi określonych w art. 183 § 5a, tak aby obejmowały te same czynności, które zostały wskazane w art. 183 § 1 k.k. W art. 185 § 5a pozostawiono także dotychczasowe znamię porzucania odpadów niebezpiecznych w miejscu do tego nieprzeznaczonym, aby nie ograniczać zakresu kryminalizacji względem stanu dotychczasowego, co niewątpliwie byłoby sprzeczne z założeniami dyrektywy. Jednocześnie rozróżnienie na składowanie i magazynowanie zostało już wcześniej wprowadzone do art. 183 § 5a k.k. W celu zapewnienia spójności przepisów i usunięcia obaw o niejednolity zakres kryminalizacji, odwołanie do magazynowania zostało dodane także do art. 183 § 1 k.k.

Konieczna była także korekta wymiaru kary za czyn z art. 183 § 6 k.k. z takich samych powodów, jakie zostały przywołane w przypadku art. 181 § 2 k.k., przy czym w tym wypadku niespójność systemowa jest jeszcze większa, bowiem żaden inny przepis nie przewiduje kary w wymiarze grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 5. Jak już wskazano powyżej, wprowadzenie kary pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 nie wyeliminuje możliwości wymierzenia kary wolnościowej, która w dalszym ciągu będzie mogła zostać orzeczona na podstawie art. 37a k.k.

Zmiany proponowane w art. 184 k.k. stanowią wdrożenie art. 3 ust. 2 lit. l) dyrektywy, który przewiduje karalność zachowania polegającego na wytwarzaniu, produkcji, przetwarzaniu, obsłudze, wykorzystywaniu, posiadaniu, przechowywaniu, transporcie, przywozie, wywozie lub usuwaniu materiałów promieniotwórczych lub substancji promieniotwórczych, jeżeli taki czyn i takie materiały lub substancje są objęte zakresem dyrektyw Rady 2013/59/Euratom, 2014/87/Euratom lub 2013/51/Euratom oraz czyn taki powoduje lub może powodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób, lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, powierzchni ziemi lub wody, lub znaczną szkodę dla ekosystemu, zwierząt lub roślin. Dyrektywa zatem ponownie rozróżnia materiały od substancji oraz

dodatkowo wytwarzanie (wyrabianie) od produkcji. W tym zatem zakresie należało dostosować przesłanki określone w art. 184 § 1 k.k.

Dodanie typu kwalifikowanego do nieumyślnej formy popełnienia opisywanego czynu zabronionego, zagrożonego maksymalną karą w wymiarze przynajmniej 5 lat pozbawienia wolności, stanowi zaś realizację art. 5 ust. 2 lit. c) w zw. z art. 3 ust. 4 i w zw. z art. 3 ust. 2 lit. l) dyrektywy.

Zmiana sankcji przewidzianej za czyn z art. 184 § 1 k.k. ma na celu urealnienie odpowiedzialności za to stwarzające istotne zagrożenie przestępstwo i dostosowanie go do innych, zbliżonych czynów zabronionych przewidzianych w rozdz. XXII k.k.

Art. 185 k.k. stanowi „zbiorczy” typ kwalifikowany względem określonych czynów stypizowanych w poprzednich przepisach rozdz. XXII k.k., wyróżniany, w brzmieniu dotychczasowym, ze względu na: 1) zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach lub istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi (§ 1), 2) ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka (§ 2) oraz 3) śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób (§ 3). Dyrektywa posługuje się w swoim art. 3 ust. 3 podobnym zabiegiem legislacyjnym, określając jednak, że typem kwalifikowanym ma być: a) zniszczenie lub rozległa i znaczna szkoda, która jest nieodwracalna albo długotrwała, dla ekosystemu o znacznych rozmiarach lub wartości środowiskowej, lub dla siedliska na terenie chronionym, lub b) rozległa i znaczna szkoda, która jest nieodwracalna albo długotrwała dla jakości powietrza, powierzchni ziemi lub wody.

Konieczne było dostosowanie przesłanek typu kwalifikowanego z art. 185 § 1 k.k. tak, aby obejmowały okoliczności wskazane w art. 3 ust. 3 dyrektywy. W zakresie odnoszącym się do art. 182–184 k.k. typ kwalifikowany będzie, podobnie jak dotychczas, wyróżniany ze względu na wystąpienie określonego skutku, podczas gdy typ podstawowy będzie typizowany ze względu już na samo zagrożenie jego wystąpienia. W tym zakresie konieczne było także wprowadzenie odrębnego typu kwalifikowanego, wyróżnianego ze względu na analogiczne okoliczności, względem czynów stypizowanych w art. 183 § 5 i 5a (projektowany art. 185 § 1a k.k.), bowiem już w typie podstawowym są one zagrożone karą identyczną jak przewidziana w art. 185 § 1 k.k. Wprowadzanie zaś typu kwalifikowanego, który nie pociąga za sobą surowszej odpowiedzialności, byłoby niezgodne z charakterem tej instytucji prawnej.

Z kolei w odniesieniu do czynów z art. 181 § 2 i 3 k.k., które nie polegają na spowodowaniu zagrożenia, a wystąpieniu określonych zdarzeń, typ kwalifikowany określony

w art. 185 § 1 k.k. będzie wyróżniany ze względu na rozmiary wyrządzonego zniszczenia, przy jednoczesnym wyeliminowaniu warunku istotności wyrządzonej szkody z typu podstawowego (zob. uzasadnienie do zmiany art. 181 k.k.), co spowoduje, że przesłanki popełnienia tych czynów w typie podstawowym i kwalifikowanym będą jednoznacznie rozróżnione.

Zmiana w art. 186 § 1 k.k. jest konsekwencją zmian w zakresie sankcji wprowadzonych w art. 181 § 2 oraz art. 183 § 6 k.k. i ma na celu dostosowanie tego zagrożenia do systematyki Kodeksu karnego. W tym przypadku także zostanie pozostawiona możliwość orzeczenia kary wolnościowej na podstawie art. 37a k.k.

2) Zmiany w ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636, 718 i 1366 oraz z 2026 r. poz. 187 i 421).

Projektowana zmiana art. 19 ust. 1 ustawy o Policji ma na celu uzupełnienie katalogu przestępstw, w których możliwe jest zarządzanie kontroli operacyjnej, o przestępstwa z art. 171 § 1-3, 5 i 6, art. 183, art. 184 § 1, 2 i 4, art. 185 k.k. oraz z art. 36 i art. 36a ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.

3) Zmiany w ustawie z dnia 16 marca 1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki (Dz. U. z 2024 r. poz. 1786).

Zmiany wprowadzone w art. 3, dotyczące ustawy z dnia 16 marca 1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki, wdrażają art. 3 ust 2 lit. h) oraz i) dyrektywy. Mają na celu uszczelnienie systemu ochrony środowiska morskiego oraz dostosowanie krajowych przepisów karnych do aktualnych wyzwań związanych z zanieczyszczaniem wód oraz nielegalnym recyklingiem statków.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 lit. i) dyrektywy, penalizowany ma być zrzut „substancji zanieczyszczających” objętych zakresem art. 3 dyrektywy 2005/35/WE. Art. 2 pkt 2 dyrektywy 2005/35/WE w obecnie obowiązującym brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 3 dyrektywy 2024/3101, definiuje „substancje zanieczyszczające” jako substancje uregulowane w załączniku I (oleje), załączniku II (szkodliwe substancje ciekłe przewożone luzem), załączniku III (substancje szkodliwe przewożone morzem w opakowaniach), załączniku IV (ścieki ze statków) i załączniku V (odpady ze statków) do konwencji MARPOL 73/78 oraz pozostałości pochodzące z systemów oczyszczania gazów spalinowych. Nowelizacja art. 35a ust. 1 poszerza zatem katalog substancji zanieczyszczających o substancje wymienione w załącznikach: III (substancje szkodliwe przewożone morzem w opakowaniach), IV (ścieki ze statków) i V

(odpady ze statków) do Konwencji MARPOL, których nielegalne usuwanie ze statku podlega karze. Konieczne jest także uwzględnienie w przepisie tym pozostałości pochodzących z systemów oczyszczania gazów spalinowych, przy czym w aktualnym krajowym stanie prawnym pozostałości te nie zostały zdefiniowane. W celu uniknięcia konieczności powtórzenia *in extenso* obszernej i technicznej definicji „pozostałości pochodzących z systemów oczyszczania gazów spalinowych” wskazanej w art. 2 pkt 3 znowelizowanej dyrektywy 2005/35/WE, projektodawca zdecydował się na dodanie bezpośredniego odniesienia do tegoż aktu prawa UE. Sankcja karna określona w tym przepisie w wymiarze od 3 miesięcy do lat 5 pozostaje bez zmian.

Wprowadzenie nowego art. 35b, penalizującego recykling statków, dokonywany w sposób niezgodny z wymogami unijnymi (rozporządzenie 1257/2013), jest realizacją art. 3 ust. 2 lit h) dyrektywy i stanowi odpowiedź na narastający problem nielegalnego złomowania jednostek, które odbywa się z rażącym naruszeniem norm bezpieczeństwa i ochrony środowiska. Jednocześnie motyw 19 dyrektywy określa, że na mocy prawa Unii obowiązki określone w tym rozporządzeniu mają zastosowanie wyłącznie do właścicieli statków, zgodnie z definicją zawartą w tym rozporządzeniu.

Wprowadzenie typów kwalifikowanych czynów określonych w art. art. 35a ust. 1 i art. 35b wynika z konieczności realizacji art. 3 ust. 3 dyrektywy. Konieczność wprowadzenia karalności formy nieumyślnej wynika z kolei z art. 3 ust. 4 dyrektywy.

Zmiana w art. 36aa ust. 4 ma charakter wynikowy i związana jest z wprowadzeniem art. 35b. Czyn polegający na recyklingu statków wbrew wymogom rozporządzenia 1257/2013 będzie przestępstwem, nie zaś, jak dotychczas, deliktem administracyjnym. Zmiana ma na celu uniknięcie podwójnej karalności za to samo zachowanie.

4) Zmiany w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647, 1080, 1812 i 1863 oraz z 2026 r. poz. 176 i 426).

Dodanie art. 329a oraz 329b do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, wynika z konieczności implementacji art. 3 ust 2 lit e), j) i k) dyrektywy.

Art. 329a penalizuje eksploatację lub zamykanie instalacji – w której prowadzona jest działalność negatywnie oddziaływająca na środowisko lub w której przechowywane lub stosowane są niebezpieczne substancje lub mieszaniny – w sposób, który może zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub może spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub

powierzchni ziemi, lub istotne zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym albo innym ekosystemie. Typ podstawowy wprowadza karalność za działania, które stwarzają realne niebezpieczeństwo wystąpienia powyższych skutków, wobec tego możliwe będzie pociągnięcie do odpowiedzialności karnej osób odpowiedzialnych za eksploatację instalacji, zanim dojdzie do skutku w postaci skażenia.

Projekt przewiduje łagodniejszą odpowiedzialność dla sprawców działających nieumyślnie, gdy skutek nie nastąpił, co jest istotne w kontekście skomplikowanych procesów technologicznych.

Art. 329a ust. 3–6 wprowadza typy kwalifikowane. Przepis wprowadza surowsze kary, jeżeli w następstwie czynu skutek już nastąpił. Jeżeli skutkiem jest zniszczenie lub rozległa szkoda dla ekosystemu, wartości środowiskowej lub dla siedliska na terenie chronionym, lub długotrwała szkoda dla jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Natomiast jeżeli skutkiem jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Nowy art. 329b uderza w tzw. samowole inwestycyjne o dużej skali oddziaływania na środowisko. Karalne staje się wykonywanie prac budowlanych, montowanie instalacji lub systemu, a także interwencje w otoczenie naturalne i krajobraz, które podlegają ocenie oddziaływania na środowisko, bez wymaganego zezwolenia i w taki sposób, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub może spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub istotne zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym albo innym ekosystemie.

Obecne ramy prawne w stopniu niedostatecznym penalizują naruszenia procedur inwestycyjnych na etapie ich realizacji. Istniejące przepisy Prawa budowlanego koncentrują się na aspekcie technicznym budowli, pomijając jej destrukcyjny wpływ na otoczenie naturalne i krajobraz przed wystąpieniem nieodwracalnej szkody. Projektowany art. 329b wypełni tę lukę.

Wprowadzenie typów kwalifikowanych art. 329b ust. 2 i 3, zastrza odpowiedzialność karną w przypadku, gdy następstwem czynu są nieodwracalne zniszczenia, rozległe lub długotrwałe szkody. Najsurowszy wymiar kary, od roku do lat 10 pozbawienia wolności, przewidziano w sytuacji, gdy następstwem samowoli inwestycyjnej jest śmierć człowieka.

5) Zmiany w ustawie z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2024 r. poz. 1822).

W zakresie odnośnika do tytułu ustawy aktualność zachowują te same argumenty, które zostały przedstawione względem analogicznej zmiany w Kodeksie karnym.

Zmiana w art. 7a ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (dalej: „u.o.p.z.”) podyktowana jest implementacją art. 7 ust. 3 dyrektywy. Przepis ten już dotychczas określał wysokość kary pieniężnej możliwej do nałożenia na podmiot zbiorowy za czyn zabroniony, wymieniony w art. 16 ust. 1 pkt 8 u.o.p.z. (tj. właśnie czyny zabronione przeciwko środowisku naturalnemu), odmiennie od zasad ogólnych określonych w art. 7 u.o.p.z. Nawet jednak ta zmodyfikowana sankcja nie odpowiada wymogom dyrektywy, stąd konieczna jest interwencja ustawodawcy.

Art. 7 ust. 3 dyrektywy wprowadza wymóg, aby maksymalna wysokość możliwej do wymierzenia kary pieniężnej odpowiadała pewnym warunkom, różnicując jednocześnie wymaganą maksymalną wysokość w zależności od typu przestępstwa (art. 7 ust. 3 lit. a i b). Przenoszenie jednak tego rozróżnienia na grunt prawa krajowego nie znajduje uzasadnienia, stanowiłoby bowiem przejaw zbędnej kazuistyki. Już obecnie, w związku z koniecznością implementacji prawa unijnego, na gruncie u.o.p.z. funkcjonują dwa różne zakresy zagrożenia karą (art. 7 i 7a u.o.p.z.), niecelowe zatem byłoby jeszcze dalsze fragmentaryzowanie tych zakresów poprzez wprowadzanie rozróżnienia uzależnionego od tego, jaki rodzaj czynu zabronionego przeciwko środowisku został popełniony. Projektodawca zdecydował się zatem na wprowadzenie jednego, wspólnego zakresu dla wszystkich czynów zabronionych przeciwko środowisku, odpowiadającego surowszemu z wymaganych przez art. 7 ust. 3 dyrektywy (tj. art. 7 ust. 3 lit a). Przypomnieć należy, że w każdym wypadku wysokość nakładanej sankcji będzie indywidualnie określana przez sąd, zaś jej minimalna wysokość nie ulega zmianie, pozostając na poziomie 10.000 zł

Jednocześnie dyrektywa daje państwom członkowskim wybór co do sposobu określenia maksymalnego wymiaru kary pieniężnej przez odwołanie do całkowitego światowego obrotu podmiotu zbiorowego w roku poprzedzającym lub przez odniesienie do określonej kwoty (motyw 33). Projektodawca zdecydował się jednak na zastosowanie obu tych przesłanek kumulatywnie według zasad ogólnych obowiązujących na gruncie ustawy, na analogicznej zasadzie, jak ma to miejsce w art. 7 u.o.p.z., tj. poprzez odwołanie do konkretnej kwoty (stanowiącej przybliżony, zaokrąglony odpowiednik wymaganej przez dyrektywę w art. 7 ust. 3 lit a kwoty 40.000.000 euro), lecz z zastrzeżeniem, że będzie to kwota nie wyższa, niż 5% przychodu osiągniętego w poprzednim roku obrotowym.

Jednocześnie zachodzi konieczność rozszerzenia art. 16 ust. 1 pkt 8 u.o.p.z., statuującego odpowiedzialność podmiotów zbiorowych za czyny zabronione przeciwko środowisku, o nowo wprowadzone typy przestępstw, zgodnie z wymogami art. 6 ust. 1 i 2 dyrektywy.

6) Zmiany w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 13 i 426).

W art. 5 pkt 30 wprowadzono nową definicję ekosystemu, co jest niezbędne dla zapewnienia spójności z prawem unijnym. Definicja ta została zaczerpnięta z motywu 13 Dyrektywy 2024/1203, który stanowi, że pojęcie ekosystemu należy rozumieć jako dynamiczny zespół roślin, zwierząt, grzybów i mikroorganizmów oraz ich nieożywione środowisko, wspólnie tworzące jednostkę funkcjonalną i obejmujący typy siedlisk, siedliska gatunków i populacje gatunków. Nowa definicja stanowi fundament dla stosowania nowych przepisów karnych, które odnoszą się do „zniszczenia ekosystemu” jako skutku przestępstwa. Ponadto ujednolicona definicja ułatwi ściganie przestępstw transgranicznych poprzez spełnienie wymogu podwójnej karalności.

Projektowana zmiana w art. 127a ustawy o ochronie przyrody stanowi implementację art. 3 ust. 2 lit n) oraz o) Dyrektywy. W obecnie obowiązującym art. 127a ust. 1 udowodnienie winy często wymagało ustalenia, że naruszenie obowiązujących ograniczeń miało wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku. Natomiast dokonanie takich ustaleń miało charakter bardzo ocenny i w praktyce niemal zawsze rodziło potrzebę powoływania biegłych sądowych z zakresu ochrony przyrody, co znacząco wydłużało i komplikowało postępowanie. Znowelizowany art. 127a ust. 1 wprowadza zasadę karalności za samo wejście w posiadanie chociażby jednego okazu. Wobec tego organy ścigania nie będą już musiały badać wpływu na całą populację gatunku, a jedynie fakt nielegalnego wejścia w posiadanie okazu lub okazów.

Art. 127a ust. 1a penalizuje zbywanie lub oferowanie do sprzedaży okazu lub okazów roślin, zwierząt, grzybów objętych ochroną gatunkową. Podobnie jak w przypadku ust. 1, karane będzie zbywanie lub oferowanie do sprzedaży chociażby jednego okazu. Poprzez użycie sformułowania „oferuje do sprzedaży”, przestępstwem stanie się już sam fakt oferowania do sprzedaży np. na portalu internetowym, nawet jeśli do transakcji nie doszło. Ochroną w ramach handlu zostały objęte również grzyby.

Zmiana art. 127a ust. 2 polega na dodaniu odesłania do nowo wprowadzonego ust. 1a, celem objęcia przestępstwa zbywania lub oferowania do sprzedaży również typem

nieumyślnym. Typem nieumyślnym objęte jest również wejście w posiadanie okazu lub okazów objętych ochroną gatunkową.

Dodanie art. 127b ust. 1 ma na celu wzmocnienie ochrony gatunków kluczowych dla bioróżnorodności Unii Europejskiej. Przepis ten przewiduje odpowiedzialność karną za płoszenie lub niepokojenie gatunków zwierząt wymienionych w załączniku II lit. a do dyrektywy 92/43/EWG. Czyny te pozostawały do tej pory poza sferą odpowiedzialności karnej. Dodanie tego przepisu stanowi implementację art. 3 ust. 2 lit. q) dyrektywy w zakresie niepokojenia gatunków zwierząt objętych ochroną. W zakresie wymaganej przez art. 3 ust. 2 lit. q) dyrektywy ochrony siedlisk, jak już wspomniano wyżej, stosowna regulacja zawarta została w projektowanym brzmieniu art. 181 § 2 i 3 k.k.

Projektowane zagrożenie karą za czyn stypizowany w art. 127b ust. 1 ustawy o ochronie przyrody stanowi bezpośrednią konsekwencję normy art. 5 ust. 2 lit. e) dyrektywy, który wymaga, aby podlegał on karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej trzech lat. Biorąc pod uwagę poważne skutki dla gatunków objętych ochroną, które wywołać może ich celowe płoszenie i niepokojenie sankcja taka wydaje się adekwatna. Nadmienić jednak należy, że w przypadku spełnienia ustawowych przesłanek, sąd będzie mógł wymierzyć, zamiast kary pozbawienia wolności, karę wolnościową – grzywnę albo ograniczenie wolności – w oparciu o normę art. 37a k.k., stosowaną w tym przypadku zgodnie z dyspozycją art. 116 k.k.

Natomiast wprowadzenie art. 127b ust. 2 stanowi wykonanie obowiązku implementacji art. 3 ust. 4 dyrektywy, który nakłada na państwa członkowskie obowiązek objęcia odpowiedzialnością karną również zachowań nieumyślnych, o których mowa w art. 127b ust. 1 projektu, jeżeli niepokojenie lub płoszenie ma charakter znaczny. Wobec tego penalizacją zostanie objęte jedynie takie nieumyślne działanie sprawcy, które powoduje zagrożenie lub może stwarzać zagrożenie dla zwierząt znajdujących się na obszarze objętym ochroną. Penalizacji podlega zatem nie każde nieumyślne płoszenie lub niepokojenie, lecz wyłącznie takie, które posiada realny potencjał naruszenia integralności populacji chronionych gatunków.

W szczególności chodzi o zachowania, które mogą prowadzić do:

- porzucenia lęgu lub młodych,
- przemieszczenia się zwierząt z obszaru istotnego dla ich cyklu życiowego,
- zranienia zwierzęcia lub powstania obrażeń,

- wywołania istotnego stresu środowiskowego.

Czyn ten musi dotyczyć gatunków objętych ochroną wskazanych w załączniku II lit. a) dyrektywy 92/43/EWG i musi wystąpić na obszarze chronionym, takim jak Natura 2000 czy w parku narodowym. Takie zawężenie zakresu penalizacji zapewnia, że odpowiedzialność karna obejmie wyłącznie działania istotne z perspektywy ochrony bioróżnorodności Unii Europejskiej, co pozostanie zgodne z celem dyrektywy oraz zasadą proporcjonalności.

Wprowadzenie odpowiedzialności za nieumyślne popełnienie czynu w tym zakresie jest zatem konieczne dla pełnej i prawidłowej implementacji dyrektywy. Jednocześnie konstrukcja przepisu zapewnia, że penalizacja obejmie wyłącznie zachowania, które niosą ze sobą realne ryzyko negatywnego oddziaływania na chronione gatunki, eliminując możliwość karania za zachowania błahе lub pozbawione znaczenia dla ochrony przyrody.

Zmiana art. 128a ust. 1, analogicznie do nowelizacji art. 127a ust. 1, polega na odstąpieniu od wymogu badania, czy dany czyn miał wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku. Jednocześnie, w świetle faktu, że dyrektywa wymaga penalizacji czynu popełnionego w odniesieniu do nawet jednego okazu gatunku chronionego, konieczna była rezygnacja z zastrzeżenia, że liczba musi być większa niż nieznaczną. Nie można bowiem wyobrazić sobie liczby okazów, która byłaby nieznaczną, a jednocześnie mniejszą niż jeden.

Wprowadzenie art. 128b ust. 1 ma na celu kryminalizację czynów dotyczących wprowadzania, udostępniania na rynek Unii Europejskiej lub wywożenia z tego rynku towarów i produktów związanych z wylesianiem i degradacją lasów. Objęcie tych czynów penalizacją wynika z art. 3 ust 2 lit. p) dyrektywy, natomiast zgodnie z tym przepisem odstąpiono od penalizacji w przypadku, gdy obrót towarami odbywa się w liczbie mniejszej niż znikoma.

Art. 128c ust. 1 stanowi zbiorczy typ kwalifikowany względem określonych czynów stypizowanych w art. 127a ust. 1–1b, art. 127b ust. 1, art. 128a ust. 1 lub art. 128b ust. 1, z uwagi na wystąpienie nieodwracalnych albo długotrwałych zniszczeń ekosystemu lub nieodwracalnych albo długotrwałych zniszczeń w świecie roślinnym lub zwierzęcym lub nieodwracalnego albo długotrwałego, istotnego obniżenia jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi. Natomiast ust. 2 tego przepisu stanowi zbiorczy typ kwalifikowany czynów nieumyślnych wymienionych w art. 127a ust. 2, art. 128a ust. 2 oraz art. 128b ust. 2. Wprowadzenie tego przepisu jest konsekwencją zawartego w art. 3 ust. 4 dyrektywy obowiązku zapewnienia, aby czyny prowadzące do najbardziej dotkliwych szkód w ekosystemach były karane również wtedy, gdy sprawca działał nieumyślnie lub w wyniku rażącego niedbalstwa.

7) Zmiany w ustawie z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2022 r. poz. 1816).

Art. 36 ust. 1 został uzupełniony o znamię czynu zabronionego w postaci wywozu substancji stwarzającej zagrożenie, mieszaniny stwarzającej zagrożenie lub wyrobu zawierającego taką substancję lub mieszaninę. Interwencji legislacyjnej wymagało także przewidziane w tym przepisie zagrożenie karą, określone dotąd jako kara pozbawienia wolności do lat 2. Zaproponowana kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 wynika z konieczności jej dostosowania do art. 5 ust. 2 lit d) dyrektywy. Zmiana ust. 2 tego przepisu wynika z konieczności dostosowania jego brzmienia do art. 3 ust. 2 lit c) ppkt (i) i (ii) dyrektywy, natomiast dodanie ust. 3 z konieczności wdrożenia art. 3 ust. 2 lit c) ppkt (iv), (v) i (vi) dyrektywy.

Odpowiedzialność za skutki kwalifikowane popełnienia czynów określonych w art. 36 ust. 1–3 została uregulowana w art. 36 ust. 4 i 5. W przypadku wystąpienia skutku w postaci nieodwracalnego albo długotrwałego zniszczenia ekosystemu lub nieodwracalnego albo długotrwałego zniszczenia w świecie roślinnym lub zwierzęcym, lub nieodwracalnego albo długotrwałego, istotnego obniżenia jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Natomiast najsurowszy wymiar kary za popełnienie czynów określonych ust. 1–3 przewidziano w ust. 5. W takim przypadku, gdy ich następstwem jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Wprowadzenie tak ukształtowanego zagrożenia karnego ma na celu zapewnienie proporcjonalności sankcji do stopnia wyrządzonej szkody oraz realizację wymogu zapewnienia kar o charakterze odstrasającym w przypadku najpoważniejszych przestępstw.

Dodanie art. 36a ust. 1 k.k. stanowi wdrożenie art. 3 ust. 2 lit. d) dyrektywy, który przewiduje karalność zachowania polegającego na produkcji, stosowaniu, składowaniu, przywożeniu lub wywożeniu rtęci, związków rtęci, mieszanin rtęci lub produktów z dodatkiem rtęci, jeżeli taki czyn jest nie jest zgodny z wymogami określonymi w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/852 i powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała osób, znaczną szkodę dla jakości powietrza, powierzchni ziemi lub wody lub znaczną szkodę dla ekosystemu, zwierząt lub roślin. W ust. 2–3 uregulowano typy kwalifikowane tego przestępstwa z uwagi na wystąpienie skutków w postaci nieodwracalnych albo długotrwałych zniszczeń w świecie roślinnym, zwierzęcym lub istotnego obniżenia jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi. Podobnie jak w innych przepisach

projektu, najsurowszy wymiar kary przewidziano za skutki w postaci śmierci człowieka. W ust. 4–6 tego przepisu wprowadzono karalność formy nieumyślnej, co pozostaje w zgodzie z art. 3 ust. 4 dyrektywy, który wymaga objęcia odpowiedzialnością karną również zachowań wynikających co najmniej z rażącego niedbalstwa, jeżeli mogą one prowadzić do poważnych szkód środowiskowych.

8) Zmiany w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2026 r. poz. 69).

Zmiana art. 176 ust. 1 wynika z konieczności uzupełnienia tego przepisu o znamiona podejmowania i kończenia działalności w zakresie poszukiwania zasobów naturalnych, ich wydobywania, czy składowania bez wymaganych koncesji. Warto w tym miejscu zauważyć, że zmiana ta realizuje cele ustawy, gdyż zgodnie z jej art. 1 ust. 1, ustawa określa zasady i warunki podejmowania, wykonywania oraz zakończenia działalności m.in. w zakresie wydobywania kopalin i złóż. Zgodnie z wymogami dyrektywy odpowiedzialność karna została powiązana z wystąpieniem zagrożenia dla życia lub zdrowia człowieka, istotnego obniżenia jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi, zniszczenia lub istotnej szkody ekosystemu lub w świecie roślinnym lub zwierzęcym. Typy kwalifikowane (ust. 2a i 2b) zostały, podobnie jak dotychczas, wyróżniane ze względu na wystąpienie określonego skutku. Konieczność wprowadzenia karalności formy nieumyślnej w ust. 3 wynika z art. 3 ust. 4 dyrektywy. Natomiast wprowadzenie typów kwalifikowanych względem formy nieumyślnej popełnienia omawianego przestępstwa (ust. 4-5), zagrożonego maksymalną karą do 5 lat pozbawienia wolności, jak już wyżej wskazywano, stanowi wykonanie art. 5 ust. 2 lit c w zw. z art. 3 ust. 4 dyrektywy.

9) Zmiany w ustawie z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2024 r. poz. 630 oraz z 2025 r. poz. 1168, 1697 i 1709).

Zmieniony art. 75c ust. 1–3 służy stosowaniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 i stanowi implementację art. 3 ust. 2 lit c) ppkt (iii) dyrektywy. Interwencja legislacyjna w tym zakresie podyktowana była koniecznością dostosowania sankcji karnych do wymogów dyrektywy, a ponadto dokonano doprecyzowania normy sankcjonowanej, gdyż jej dotychczasowe brzmienie bezzasadnie wyłączało odpowiedzialność karną w przypadku, gdy środek został dopuszczony do stosowania w państwie trzecim. W zaproponowanym art. 75c ust. 1–3 sankcji podlega wytwarzanie, konfekcjonowanie, wprowadzanie do obrotu, przemieszczenie, składowanie lub stosowanie środka ochrony roślin,

który nie uzyskał zezwolenia na dopuszczenie do stosowania w żadnym państwie członkowskim Unii Europejskiej lub produktu, który imituje środek ochrony roślin, lub podrobionego środka ochrony roślin. Podobnie jak w innych przepisach zmienianych ustaw, wyróżniono typy kwalifikowane tego przestępstwa ze względu na wystąpienie określonego skutku. W ust. 4 i 5 określono, że nie podlega karze za przestępstwo określone w tym przepisie ten, kto wytwarza środek ochrony roślin – niedopuszczony do stosowania w żadnym państwie członkowskim Unii Europejskiej – w ramach prac nad nowymi środkami ochrony roślin lub kto przemieszcza, przechowuje taki środek w celu jego unieszkodliwienia.

10) Zmiany w ustawie z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (Dz. U. z 2020 poz. 2065 oraz z 2025 r. poz. 1863).

Zmiany zaproponowane do art. 52 ust. 1 ustawy, stanowią implementację art. 3 ust. 2 lit. s) w zakresie m. in. produkcji, wprowadzania do obrotu, przywozu, wywozu, wykorzystywania lub uwalniania substancji zubożających warstwę ozonową lub produktów i urządzeń zawierających substancje zubożające warstwę ozonową lub od nich uzależnionych. W przepisie tym interwencji legislacyjnej wymagała również przewidziana za popełnienie tego czynu sankcja i dostosowanie jej do wymogów dyrektywy. Ust. 2 zawiera typ nieumyślny zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 2, natomiast ust. 3 i 4 – typy kwalifikowane.

Projektowany art. 52a zawiera analogiczne rozwiązania odnoszące się do fluorowanych gazów cieplarnianych, co z kolei stanowi implementację art. 3 ust. 2 lit. t) dyrektywy.

11) Zmiany w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960 i 1535 oraz z 2026 r. poz. 445).

Projektowana zmiana ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, polegająca na dodaniu art. 473a, stanowi wykonanie obowiązku implementacyjnego wynikającego z art. 3 ust. 2 lit. m) dyrektywy.

Wskazać należy, że przepis ten zobowiązuje państwa członkowskie do uznania za przestępstwo bezprawnego poboru wód powierzchniowych lub wód podziemnych, jeżeli działanie to powoduje lub może powodować znaczną szkodę dla stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych lub dla stanu ilościowego jednolitych części wód gruntowych.

Zakres tej regulacji pozostaje w ścisłym związku z celami i mechanizmami ochronnymi ustanowionymi w dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, w szczególności w zakresie ochrony stanu ekologicznego wód powierzchniowych oraz stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych.

Pobocznie wskazać należy, że dyrektywa 2000/60/WE wprowadza kompleksowy system zarządzania zasobami wodnymi, którego podstawowym celem jest zapobieganie pogorszeniu stanu wód, ochrona i poprawa ich jakości oraz zapewnienie długoterminowej równowagi pomiędzy poborem wód a ich odnawialnością (art. 1 oraz art. 4 dyrektywy 2000/60/WE).

Nie ma bowiem wątpliwości, że bezprawny pobór wód, w szczególności prowadzony w sposób naruszający ustalone warunki korzystania z wód lub w takiejż skali, może prowadzić do trwałego zakłócenia stosunków hydrologicznych, obniżenia stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych oraz pogorszenia stanu ekologicznego wód powierzchniowych, a tym samym naruszać normy ochrony środowiska określone w tej dyrektywie.

Projektowany art. 473a ust. 1 Prawa wodnego penalizuje zatem takie przypadki bezprawnego poboru wód, które – ze względu na swój charakter, intensywność lub skalę – mogą powodować znaczną szkodę dla środowiska wodnego, rozumianego zgodnie z pojęciami i kryteriami wynikającymi z dyrektywy 2000/60/WE.

Rozwiązanie to zapewnia komplementarność instrumentów prawa karnego z administracyjnoprawnym systemem ochrony wód, opartym na pozwoleniach wodnoprawnych, planach gospodarowania wodami oraz programach działań, w zakresie, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.

W ust. 1 projektowanego art. 473a określono podstawowy typ czynu zabronionego polegający na poborze wód powierzchniowych lub wód podziemnych z naruszeniem przepisów ustawy, jeżeli działanie to może powodować znaczną szkodę dla stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych albo dla stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych.

Przewidziana w ust. 1 sankcja w postaci kary pozbawienia wolności do lat 3 ma charakter proporcjonalny do wagi czynu oraz pozostaje w zgodzie z systematyką sankcji karnych przewidzianych w ustawie – Prawo wodne oraz w kodeksie karnym. Ukształtowanie sankcji na

tym poziomie realizuje również wymóg skuteczności, proporcjonalności i odstraszającego charakteru sankcji karnych, o którym mowa w dyrektywie.

Wprowadzany w ust. 2 projektowanego przepisu karalności formy nieumyślnej pozostaje w zgodzie z art. 3 ust. 4 dyrektywy, który wymaga objęcia odpowiedzialnością karną również zachowań wynikających co najmniej z rażącego niedbalstwa, jeżeli mogą one prowadzić do poważnych szkód środowiskowych.

Projektowany ust. 3 art. 473a wprowadza typ kwalifikowany odnoszący się do sytuacji, w których bezprawny pobór wód nie tylko stwarza zagrożenie dla środowiska wodnego, lecz prowadzi do faktycznego wystąpienia szczególnie poważnych następstw w postaci nieodwracalnego albo długotrwałego zniszczenia ekosystemu albo nieodwracalnego albo długotrwałego istotnego obniżenia jakości elementów środowiska.

Przepis ten obejmuje zatem przypadki, w których szkoda środowiskowa już się zmaterializowała i ma charakter trwały lub długofalowy, a jej skutki nie mogą zostać usunięte w drodze zwykłych działań naprawczych albo wymagają wieloletnich procesów renaturyzacyjnych.

Tego rodzaju następstwa mogą wystąpić w szczególności w sytuacjach, w których intensywny lub długotrwały pobór wód podziemnych prowadzi do trwałego obniżenia zwierciadła wód, powodując degradację ekosystemów zależnych od wód gruntowych, wysychanie obszarów podmokłych lub nieodwracalne zmiany w składzie biologicznym wód powierzchniowych powiązanych hydraulicznie z danym ujęciem. Podobnie skutki takie mogą wystąpić w przypadku poboru wód powierzchniowych na skalę prowadzącą do zaniku siedlisk wodnych lub przywodnych, co przekłada się na trwałe zniszczenie elementów świata roślinnego i zwierzęcego.

Ukształtowanie typu kwalifikowanego w oparciu o wystąpienie tak rozumianego następstwa realizuje wymogi art. 5 ust. 1 dyrektywy, który nakazuje zapewnienie surowszych sankcji karnych w odniesieniu do przestępstw przeciwko środowisku prowadzących do katastrofalnych skutków środowiskowych. Rozwiązanie to odzwierciedla zwiększoną wagę bezprawnego poboru wód w przypadkach, gdy naruszenie to prowadzi do trwałego uszczerbku w zasobach wodnych i powiązanych z nimi ekosystemach, stanowiących dobro o szczególnym znaczeniu publicznym.

12) Zmiany w ustawie z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1589 oraz z 2025 r. poz. 1795).

Projektowane zmiany w ustawie z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych, polegające na dodaniu w art. 34 ust. 2a–2d, stanowią wykonanie obowiązku implementacyjnego, wynikającego z dyrektywy, w zakresie penalizacji poważnych naruszeń przepisów dotyczących ochrony różnorodności biologicznej oraz integralności ekosystemów.

Należy podkreślić, że art. 34 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych już w obecnym brzmieniu w pewnym zakresie realizuje cele dyrektywy, przewidując odpowiedzialność karną za bezprawne działania związane z wprowadzaniem do środowiska oraz rozprzestrzenianiem inwazyjnych gatunków obcych. Regulacja ta zapewnia jednak jedynie częściową implementację wymogów dyrektywy, koncentrując się na podstawowych formach naruszeń, bez pełnego zróżnicowania odpowiedzialności karnej ze względu na wagę i charakter następstw środowiskowych oraz ich wpływ na dobra o najwyższej wartości.

Projektowane dodanie ust. 2a–2d ma na celu uzupełnienie istniejącej regulacji w sposób zapewniający pełną implementację dyrektywy, poprzez wprowadzenie kwalifikowanych typów czynów zabronionych, powiązanych z wystąpieniem szczególnie poważnych skutków środowiskowych lub skutków w sferze dóbr osobistych, zgodnie z minimalnymi standardami odpowiedzialności karnej określonymi w prawie Unii Europejskiej.

Art. 3 ust. 2 lit. n) dyrektywy zobowiązuje bowiem państwa członkowskie do uznania za przestępstwo bezprawnych działań związanych z wprowadzaniem lub rozprzestrzenianiem inwazyjnych gatunków obcych, jeżeli powodują one lub mogą powodować znaczną szkodę dla środowiska, w tym dla ekosystemów, siedlisk lub gatunków rodzimych. Motywy dyrektywy podkreślają, że tego rodzaju działania należą do najpoważniejszych zagrożeń dla bioróżnorodności w Unii Europejskiej i mogą prowadzić do nieodwracalnych zmian w funkcjonowaniu ekosystemów (motywy 1, 5, 13 i 21)

Projektowane ust. 2a i 2c art. 34 wprowadzają typy kwalifikowane czynów już penalizowanych w ust. 1 i 2 tego przepisu, powiązane z wystąpieniem szczególnie poważnych skutków środowiskowych, takich jak nieodwracalne albo długotrwałe zniszczenie ekosystemu, świata roślinnego lub zwierzęcego albo istotne obniżenie jakości elementów środowiska. Rozwiązanie to zapewnia realizację art. 5 ust. 1 dyrektywy, który wymaga różnicowania sankcji w zależności od wagi następstw czynu.

Natomiast projektowane ust. 2b i 2d wprowadzają kwalifikację czynu ze względu na następstwo w postaci śmierci człowieka, co pozostaje w zgodzie z art. 3 ust. 2 dyrektywy, przewidującym, że przestępstwa przeciwko środowisku, które skutkują najpoważniejszymi naruszeniami dóbr prawnych o charakterze osobistym, muszą podlegać surowszej odpowiedzialności karnej. Dyrektywa wyraźnie akcentuje bowiem ścisły związek między degradacją środowiska a zagrożeniem dla zdrowia i życia ludzi.

Zaproponowana konstrukcja przepisów nie wprowadza nowych podstaw penalizacji, lecz rozwija istniejące typy czynów zabronionych poprzez dodanie kwalifikowanych następstw, co pozostaje zgodne z zasadą spójności systemu prawa oraz z § 6 i § 28 Zasad techniki prawodawczej, nakazujących precyzyjne i nienadmiernie kazuistyczne formułowanie przepisów karnych w ustawach sektorowych.

Zasadnicza część przepisów zawartych w niniejszym projekcie dotyczy prawa karnego materialnego. W związku z tym, do czynów popełnionych przed jej wejściem w życie, niezależnie od tego czy ewentualne postępowanie karne zostało już wszczęte, czy też nie, znajdzie zastosowanie norma art. 4 Kodeksu karnego (w przypadku ustaw innych niż k.k. – zgodnie z art. 116 k.k.). Oznacza to w szczególności, że przy orzekaniu stosować się będzie nowe przepisy, chyba że dotychczasowe będą względniejsze dla sprawcy (biorąc pod uwagę zakres i cel projektowanej ustawy zasadą będzie zatem w praktyce stosowanie ustawy starej).

Projektodawca uznaje jednak, że konieczne jest wprowadzenie przepisu przejściowego w odniesieniu do odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione, bowiem w przypadku u.o.p.z. nie znajduje zastosowania norma art. 4 k.k. Jest to o tyle istotne, że zgodnie z art. 4a u.o.p.z. dla przypisania odpowiedzialności podmiotowi zbiorowemu nie jest konieczne uprzednie wydanie orzeczenia względem osoby fizycznej, która pozostawałaby pod ochroną art. 4 § 1 k.k. Projektodawca proponuje zatem, aby nowe zasady odpowiedzialności, zarówno dotyczące katalogu czynów zabronionych za które podmiot zbiorowy ponosi odpowiedzialności (art. 16 u.o.p.z.), jak i wysokości możliwej do wymierzenia kary (art. 7a u.o.p.z.), znajdowały zastosowanie do czynów popełnionych po wejściu w życie ustawy.

Projekt przewiduje 30-dniowy termin wejścia w życie ustawy, a zatem dłuższy względem zasady wyrażonej w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych. Wskazać jednak należy, że ta sama norma prawna dopuszcza dłuższy termin wejścia w życie. Skrócenie terminu wymaga przestrzegania

warunków wskazanych w art. 2 i 3 tego przepisu, wydłużenie zaś tego terminu nie jest jednak obwarowane podobnymi ograniczeniami.

30-dniowy termin wejścia ustawy w życie jest związany z faktem, że projekt przewiduje normy z zakresu prawa karnego o charakterze powszechnie obowiązującym. Termin taki ma na celu umożliwienie dokładnego zapoznania się z nowymi rozwiązaniami, w szczególności zmodyfikowanym zakresem penalizacji, przez wszystkich adresatów tych norm, tj. przez ogół społeczeństwa.

Nie ma możliwości podjęcia alternatywnych, w stosunku do projektowanych rozwiązań, działań umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projekt nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej. Dyrektywa 2024/1203 ustanawia normy minimalne i nie wprowadza dodatkowych obowiązków, dlatego zgodnie z art. 288 zd. 3 TFUE projekt nie wymaga w opinii projektodawców przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt wpłynie na przedsiębiorców poprzez nowe przepisy normujące odpowiedzialność podmiotów zbiorowych za przestępstwa przeciwko środowisku, zaktualizowanie katalogu przestępstw, za które odpowiadają podmioty zbiorowe o nowo wprowadzone typy przestępstw, podwyższenie maksymalnego wymiaru kary pieniężnej z 5 000 000 do 200 000 000 złotych, z zastrzeżeniem, że będzie to kwota nie wyższa niż 5% (również podwyższenie) przychodu osiągniętego w poprzednim roku obrotowym oraz wprowadzenie nowego przepisu penalizującego recykling statków w sposób niezgodny z wymogami unijnymi (dotyczy właścicieli statków).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677 oraz z 2026 r. poz. 160) projekt zostanie

udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednoczenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).